

DESIGN VZDĚLÁVACÍHO PROCESU

Úvodní hodina

3. 3. 2021

Design vzdělávacího procesu

Obecná a oborová didaktika

Pavλίna Mazáčová, KISK

ORGANIZACE PŘEDMĚTU

Docházka

- Prezenční studenti: alespoň 75 % účasti
- Kombinovaní studenti: alespoň 4x z 5 docházek dle úzu, případně individuální domluva

Aktivity + výstupy z předmětu

- **A)** Portfolio anotovaných a komentovaných zdrojů - interakce s různými zdroji ke vzdělávacímu obsahu předmětu (monografie, články, příspěvky ve sbornících, videa apod.)
- **B)** společně zpracovaná **metodika k DVZ** ve spolupráci s projektem **Humanitní vědy dokořán**
- **C)** Strukturovaná didaktická příprava (včetně metodiky) **inovativní** edukační jednotky spadající do vzdělávacího oboru **Informační služby** nebo **Gymnázium** a vycházející z jejich RVP
- Aktivizace v hodinách, vstup do reálného prostředí (online) výuky (?)

VZDĚLÁVACÍ OBSAH PŘEDMĚTU

- Kompetenční rovina:
  - Transdisciplinární vhled do témat týkajících se edukačního procesu
    - zaměření na obor ISK
    - zaměření na ped minimum (SŠ) a kompetenční potřeby studentů ISK
- Výzkumná teorie a praxe
  - Témata pro diplomové práce, praxe, stáže ve školách, terénní projekty...

**MOTIVACE – OČEKÁVÁNÍ – CÍLE –
OTÁZKY**

VZDĚLÁVACÍ OBSAH PŘEDMĚTU

1. **Zasazení předmětu do kontextu oboru ISK, terminologie vzdělávacího obsahu**, vzdělávání pro 21. století - strategické dokumenty (nejnovější - Hlavní směry vzdělávací politiky 2030ě, dále např. Strategie 2020, Strategie digitálního vzdělávání v ČR, Strategie digitální gramotnosti v ČR)
2. **Pedagogické** aspekty designování vzdělávacího procesu a obor ISK – pojmosloví, stěžejní pedagogické teorie a přístupy v oborové pedagogice (konstruktivismus, konektivismus) ISK, formální i neformální vzdělávání, mentoring, koučink aj., inovativní pedagogické programy (kooperativní a zkušenostní učení, zážitková pedagogika, metody kritického myšlení aj.)
3. **Didaktické** aspekty v oboru ISK – pojmosloví, didaktické cíle a obsah, didaktické metody, současnost oboru, trendy související s didaktickým využitím ICT
4. **Cílové skupiny** edukace a jejich specifika – heterogenní studijní skupina, speciální vzdělávací potřeby
5. **Klíčové kompetence pro 21. století** – původ, funkce, provazba s cíli vzdělávání, jejich přehled, analýza a interpretace, specifikace cílové skupiny vzdělávání včetně vzdělávání dospělých.
6. **Kurikulum** ve vzdělávání v ČR, kurikulární dokumenty, změny v kurikulu – jejich příčiny a důsledky, analytická práce s RVP a ŠVP
7. **Psychologické aspekty** ve vzdělávacím procesu v kontextu oboru ISK – interakce vzdělávající-vzdělávaný, vnější i vnitřní podmínky vzdělávání, učení a paměť, sebeřízení, motivace apod.
8. **Evaluace a hodnocení**
9. **Prezentační a komunikační dovednosti učitele** – verbální a neverbální komunikace, téma, práce s tělem, s hlasem, komunikace vzdělávajícího s cílovou skupinou, specifika komunikace ve výuce, dialogické vyučování, tacitní znalosti
10. **Design vyučovací jednotky** – face to face forma, blended a e-learning, praktická aplikace poznatků získaných z předchozích modulů; student prokáže kompetenci vytvořit inovativní metodiku vzdělávací jednotky včetně přípravy vzdělávacího obsahu na míru cílové skupině a na modelových situacích edukace praktikuje vzdělávací proces.

ORGANIZACE PŘEDMĚTU

Ukončení předmětu: KOLOKVIUM

- Znalostní a reflektivní rozprava nad všemi výstupy předmětu

POHLED DO HISTORIE – ZRCADLA VZDĚLÁVÁNÍ

Společná časová vývojová osa pedagogiky ve světovém i českém kontextu

- Antika
- Středověk
- Novověk
- 20. a 21. století

STAROVĚK, STŘEDOVĚK

- Učitelství – vzdělávání – magie
- Šíření elementárního školství – zkáznění dítěte
- Žák – lat. *discipulus* – disciplína
- Zkáznění – vytvoření univerzálního světa – vznik ideálu vzdělance
- Vzdělání – osvojení literárních pramenů (*kánon autorit*), znalost trivia a kvadrivia – otevření cesty do světa univerzit (*septem artes liberales*), do mezinárodního společenství učenců

NOVOVĚK

- Průvodní jev systematizace výchovy – povinná školní docházka
- Dítě – zmenšenina dospělého
- Vrcholem tohoto směru – Johann Friedrich Herbart (18./19. st.)
  - Výchova je v režii vychovatele
  - Předem jsou dány požadavky na výchovu, učitel je plně zodpovědný za formování osobnosti žáka
  - Dítě-žák se plně přizpůsobuje předem daným/vytyčeným požadavkům na „správnou“ výchovu

NOVOVĚK

- Respekt k jinakosti dítěte, k jeho zvláštnostem
- Projevem dílo J. A. Komenského – široký teologicko-filozofický kontext vzdělanosti veškerého lidstva
- J. J. Rousseau – spis *Emil čili o výchově* – dítě žije ve vlastním světě, který vyžaduje respekt a porozumění
- Rozpor Rousseauova vnímání soudobého světa: umění a vědy, ale také hluboký mravní úpadek
- Výchova není indoktrinace – je třeba uznat všechny zvláštnosti dítěte jako jedince a jeho vnitřních potřeb
- Do centra výchovy se staví dítě, jedinec (pedocentrismus)
- Respekt k osobnosti dítěte

JOHN DEWEY

Jeden z největších pedagogů 20. století (pragmatická pedagogika)

- Základem pedagogiky je myšlenka podpory růstu dítěte – v kontextu změn ve výrobě a civilizačních proměn
- Proces výchovy zahrnuje nejen intelektuální aktivity, ale i praktické dovednosti, návyky, utváření sociálních vztahů k druhým lidem
- Přizpůsobit školu životu, naplnit ji živou aktivitou žáků

ODBORNÁ TERMINOLOGIE – ZÁKLADNÍ POJMY

- **Pedagogika** (dle J. Průchy): Věda, která „*se zabývá vším tím, co vytváří a determinuje nějaké edukační prostředí, procesy, jež se v těchto prostředích realizují, výsledky a efekty těchto procesů.*“
- **Didaktika**: teorie vzdělávání, která se **zabývá formami, postupy, cíli vyučování a interakcí učitel-žák**
- **Vzdělávání**: proces osvojování znalostí, dovedností a postojů
- **Vzdělání**: souhrn znalostí, které získáváme pomocí vzdělávání (výsledek procesu vzdělávání)
- **Výchova**: (nebo též **edukace**) cílevědomá, plánovitá a všestranná činnost směřující k přípravě člověka pro jeho společenské úkoly a osobní život
- **Andragogika**: věda o výchově a vzdělávání dospělých lidí, která respektuje zvláštnosti s tím spojené
- **Heutagogika**: teorie založená na konceptu sebeurčujícího rozvoje, podporuje nezávislost v oblasti učení dospělých
- **Gerontagogika**: nauka o vzdělávání starších (starých) lidí

ODBORNÁ TERMINOLOGIE – ZÁKLADNÍ POJMY

- **Speciální pedagogika:** disciplína zabývající se zákonitostmi rozvoje, péče, výchovy a vzdělávání lidí s nějakým druhem postižení či znevýhodnění, jejich socializací, a to od jejich narození do konce života. Jejím předmětem je zkoumání podstaty a zákonitostí výchovy a edukace jedinců se speciálními potřebami.
- **Sociální pedagogika:** aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých.
- **Inkluzivní vzdělávání:** praxe zařazování všech dětí do běžné školy (do tzv. hlavního vzdělávacího proudu).
- **Strategické dokumenty:** zásadní dokumenty ovlivňující rozvoj či změny (reformy) v oblasti / oboru v delším časovém horizontu
- **Kurikulární reformy a dokumenty:** obsahové a organizační předpisy na úrovni škol i státu, které jsou určeny především pro učitele ve školách k vedení a řízení učebního procesu
- **Edukační metody:** systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáků směřujících k dosažení daných edukačních cílů
- **Edukační formy:** uspořádání podmínek k funkční realizaci edukačního procesu